UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Nicolai Cavssini Trecensis E Societate Iesv, De Eloqventia Sacra Et Hvmana

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1626

Xerxis Oratio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-68724

Visual Library

Dij, Deæque obſidentur: Caſtra ſeruorum publicos veſtros Penates tenent: hæc vobis forma ſanæ ciuitatis videtur? Tantum hoſtium non ſolum intra muros eſt, ſed in arce ſupra forum, curiamque, comitia interim in foro ſunt, Senatus in curia eſt: velut cum otium ſuperat: Senator ſententiam dicit, alij Quirites ſuffragium ineunt. Non quicquid patrum, plebiſque eſt, Conſules, Tribunos, Deos, homineſque omnes armatos opem ferre, in Capitolium currere, liberare, ac pacare auguſtiſſimam illam domum Iouis optimi maximi decuit? Romule pater tu mentem tuam, qua quondam arcem ab his ijſdem Sabinis auro captam recepiſti, da ſtirpi tuæ, iube hanc ingredi viam, quam tu dux, quam tuus ingreſſus exercitus eſt. Primus en ego Conſul quantum mortalis Deum poſſum, te ac tua veſtigia ſequar.

OECONOMIA orationis.

I. Propoſitio periculi, & hortatio ad depellendum.

II. Argumenta petuntur à ſacris quæ in iſtis adhortationibus primum locum obtinent. Vide orationem Camilli de migratione, in qua hunc locum fuſius pertextum inuenies. *Argumenta à religione petita valida.*

III. Concluditur per apoſtrophen ad Romulum, ſimiliter Germanicus apud Tacitum libro primo, cum ad compeſcendam militum ſeditionem peroraret, Auguſti mentem inuocauit. Tua diue Auguſte cœlo recepta mens, *Tua Pater Druſe imago, tui memoria, ijſdem iſtis cum militibus, quos iam pudor, & gloria intrat, eluant hanc maculam.*

XERXIS ORATIO.

Oratio antiquum candorem minimè elaborati ſermonis ſapit.

Ex Herodoto.

Ὦ Πέρσαι, τῶνδ᾽ ἐγὼ ὑμέων χρήζων ὑμέας συνέλεξα, ἄνδρας τε γίνεσθαι ἀγαθοὺς καὶ μὴ καταισχύνειν τὰ πρόσθεν ἐργασμένα πέρσῃσι, ἐόντα μεγάλα τε καὶ πολλοῦ ἄξια. ἀλλ᾽ εἷς τε ἕκαστος καὶ οἱ σύμπαντες προθυμίην ἔχωμεν ξυνὸν γὰρ τοῦτο πᾶσι ἀγαθὸν σπεύδεται. τῶνδε δὲ καὶ εἵνεκα προαγορεύω ἀντέχεσθαι τοῦ πολέμου ἐντεταμένως. ὡς γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι, ἐπ᾽ ἄνδρας στρατευόμεθα ἀγαθούς. τῶν ἢν κρατήσωμεν οὐ μή τις ἡμῖν ἄλλος στρατὸς ἀντιστῇ κότε ἀνθρώπων, νῦν δὲ διαβαίνωμεν. ἐπευξάμενοι τοῖσι θεοῖσι τοι περσίδα γῆν λελόγχασι.

Perſæ ego vos, quorum opera mihi opus eſt, contraxi, vt viri præſtantes exiſtatis, neue res hactenus geſtas à Perſis magnas, præclaraſque dedecoretis, ſed cum ſinguli, tum vniuerſi exhibeamus nos alacres, commune enim hoc hominibus bonum eſt ſtrenuos eſſe. Eaque de re vos cenſui præmonendos, ad bellum conſtanter tolerandum. Nam (vt ego audio,) aduerſus viros egregios tendimus: quos ſi ſuperauimus, nullus vnquam nobis alius exercitus obſtabit. Nunc igitur Deos præſides terræ Perſidis precati tranſeamus. *Hortatio ad fortitudinem.*

ORATIO ARCHIDAMI.

Argumentum.

Comparato bello à Lacedæmonijs & ſocijs Peloponenſibus aduerſus Athenienſes, & contractis in vnum copiis. Archidamus rex Lacedæmoniorum, qui illius belli ſummam obtineret, conuocauit ſociorum proceres, eoſque, cum conueniſſent, hac oratione hor-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

hortatus eſt, vt pro ſe quique ſuas partes in eo bello ſuſciperent, & fortiter tuerentur, fiduciam, quam ex ingenti ſua multitudine concipere poterant, conatur ijs extorquere, nullum eſſe hoſtem negligendum, nedum Athenienſem, qui & belli gloria, & viribus præſtaret. In bello gerendo fortitudinem eſſe adhibendam & cautionem, remouendam ignauiam.

Ex Thucydide.

Item Hortatio militaris ex Thucidide.

Ἄνδρες Πελοποννήσιοι, καὶ οἱ ξύμμαχοι, καὶ οἱ πατέρες ὑμῶν πολλὰς στρατείας, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Πελοποννήσῳ, καὶ ἔξω ἐποιήσαντο, καὶ ἡμῶν αὐτῶν οἱ πρεσβύτεροι οὐκ ἄπειροι πολέμων εἰσίμ, ὅμως δὲ τῆσδε οὔπω μείζονα παρασκευὴν ἔχοντες ἐξήλθομεν. ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πόλιν δυνατοτάτην νῦν ἐρχόμεθα, καὶ αὐτοὶ πλεῖστοι, καὶ ἄριστοι στρατεύοντες. δίκαιον οὖν ἡμᾶς μήτε τῶν πατέρωμ χείρους φαίνεσθαι, μήτε ἡμῶν αὐτῶν τῆς δόξης ἐνδεεστέρους. ἡ γὰρ Ἑλλὰς πᾶσα τῇδε τῇ ὁρμῇ ἐπῆρται, καὶ προσέχει τὴν γνώμην, εὔνοιαν ἔχουσα, διὰ τὸ Ἀθηναίων ἔχθος, πρᾶξαι ἡμᾶς ἃ ἐπινοοῦμεν. οὔκουν χρή, εἴ τῳ καὶ δοκοῦμεν πλήθει ἐπιέναι, καὶ ἀσφάλεια πολλὴ εἶναι μὴ ἂν ἐλθεῖν τοὺς ἐναντίους ἡμῖν διὰ μάχης, τούτων ἕνεκα ἀμελέστερόν τι παρεσκευασμένους χωρεῖμ. ἀλλὰ καὶ πόλεως ἑκάστης ἡγεμόνα, καὶ στρατιώτην τὸ κατὰ αὐτὸν ἀεὶ προσδέχεσθαι ἐς κίνδυνόν τινα ἥξειμ. ἄδηλα γὰρ τὰ μὲν τῶν πολέμωμ, καὶ ἐξ ὀλίγου τὰ πολλά, καὶ διὰ τῆς ὀργῆς αἱ ἐπιχειρήσεις γίγνονται. πολλάκις τε τὸ ἔλασσον πλῆθος δεδιὸς, ἄμεινον ἠμύνατο τοὺς πλέονας, διὰ τὸ καταφρονοῦντας ἀπαρασκεύους γενέσθαι. χρὴ δὲ ἀεὶ ἐν τῇ πολεμίᾳ, τῇ μὲν γνώμῃ θαρσαλέους στρατεύειν, τὸ δ' ἔργῳ, δεδιότας παρεσκευάσθαι. οὕτω γὰρ πρός τε τὸ ἐπιέναι τοῖς ἐναντίοις εὐψυχότατοι ἂν εἶεμ, πρός τε τὸ ἐπιχειρεῖσθαι ἀσφαλέστατοι. ἡμεῖς δὲ οὐδ' ἐπὶ ἀδύνατον ἀμύνεσθαι, οὕτω πόλιν ἐρχόμεθα, ἀλλὰ τοῖς πᾶσιν ἄριστα παρεσκευασμένην. ὥστε χρὴ καὶ πάνυ ἐλπίζειμ διὰ μάχης ἰέναι αὐτούς, εἰ μὴ καὶ νῦν ὥρμηνται, ἐν ᾧ οὔπω πάρεσμεν, ἀλλ' ὅταν ἐν τῇ γῇ ὁρῶσιν ἡμᾶς δῃοῦντάς τε καὶ τἀκείνωμ φθείροντας. πᾶσι γὰρ ἐν τοῖς ὄμμασι, καὶ ἐν τῷ

Ed. H. S.

VIri Peloponenſes, ac Socij, & noſtri maiores multas expeditiones, tum in ipſa Peloponneſo, tum extra eam ſumpſerunt, & ij, qui ex nobis ipſis ſunt prouectiore ætate, haud inexperti ſanè rei bellicæ: nunquam tamen maiorem habentes apparatum belli proceſſimus. Verum nunc aduerſus validiſſimam pergimus ciuitatem, & ipſi plurimi, & fortiſſimi militantes. Æquum eſt igitur nos, neque patribus deteriores videri, neque noſtra ipſorum gloria inferiores. Omnis enim Græcia ad hunc motum animo erecta eſt, & attenta, votaque facit propter Athenienſium odium, vt nobis ex ſententia eueniat. Itaque non eſt faciendum, vt, etiamſi cui videmur permulti in hoſtem ire, ac magna fiducia eſſe, illum non proditurum ad conſerendum nobiſcum prælium, idcirco aliquid de apparatu belli remittatur: ſed vnuſquiſque, & dux ciuitatis ſuæ, & miles ſemper expectet in aliquod ſibi diſcrimen per ſeſe eſſe veniendum. Anceps enim conditio eſt bellorum, & ex paruo fiunt multa, & cum indignatione confligitur. Ac ſæpè minor manus dum metuit, maiorem præ contemptu parum inſtructam profligauit. Oportet autem in hoſtili terra militantes, animo quidem eſſe præſtanti, ad rem verò gerendam cum metu ſe præparare. Ita namque, & ad inuadendum hoſtem promptiſſimi fuerint, & ad propulſandum tutiſſimi. Neque verò aduerſus ciuitatem nos tendimus, ita inualidam ad ſe vlciſcendam, ſed omnibus quam maximè rebus inſtructam: vt omninò credendum ſit, eos in certamen eſſe venturos, & ſi minus nunc ſeſe mouent, quum nondum ſub aſpectum venimus: at certè quum videant nos in ſuis finibus agentes hoſtiliter, ac cuncta vaſtantes, tunc ſe moturos eſſe. Omnes enim, qui ante ſuos oculos ſubitò inſolitum quippiam patiuntur, iracundia ſubit: & qui ratione minimum vtuntur, ij plurimùm ad agendum furore proſiliunt. Quod Athenienſes maximè omnium credibile eſt eſſe factu-

Fiducia nimia nocet.

παραυτίκα ὁρῶσι πάσχοντάς τι ἄηθες, ὀργὴ προσπίπτει. καὶ οἱ λογισμῷ ἐλάχιστα χρώμενοι, θυμῷ πλεῖστα ἐς ἔργον καθίστανται. Ἀθηναίους δὲ καὶ πλέον τῶν ἄλλων εἰκὸς τοῦτο δρᾶσαι, οἳ ἄρχειν τε τῶν ἄλλων ἀξιοῦσι, καὶ ἐπιόντες τὴν τῶν πέλας δῃοῦν μᾶλλον ἢ τὴν ἑαυτῶν ὁρᾶν. ὡς οὖν ἐπὶ τοσαύτην πόλιν στρατεύοντες, καὶ μεγίστην δόξαν οἰσόμενοι τοῖς τε προγόνοις, καὶ ἡμῖν αὐτοῖς. ἐπ' ἀμφότερα ἐκ τῶν ἀποβαινόντων, ἕπεσθ' ὅποι ἄν τις ἡγῆται, κόσμον καὶ φυλακὴν περὶ παντὸς ποιούμενοι, καὶ τὰ παραγγελλόμενα ὀξέως δεχόμενοι. κάλλιστον γὰρ τόδε καὶ ἀσφαλέστατον, πολλοὺς ὄντας ἑνὶ κόσμῳ χρωμένους φαίνεσθαι.

facturos, qui ſe dignum cenſent, & alijs imperare, & vicinorum terram vaſtare, potius quam ſuam ab alijs vaſtari cernere. Igitur tanquam aduerſus tantam ciuitatem expeditionem molientes, ac ſummam gloriam, tam progenitoribus noſtris, quàm nobis ipſis allaturi, ad vtrumque, prout res feret, ſequimini, quacunque vos aliquis duxerit: memores omni in re ornatus, atque cuſtodiæ, & celeriter iuſſa exequentes. Nam pulcherrimum hoc, tutiſſimumque quum multi ſint, cunctos tamen eodem ornatu præditos cerni.

OECONOMIA ORATIONIS.

I. *Exordium eſt à gloria maiorum, quod eſt in iſtis adhortationibus frequentiſſimum.*

II. *In propoſitione momentum rei expenditur, quod grauiſſimum oſtenditur, ad diſcutiendam nimiam militum fiduciam.*

III. *Quippe Mars anceps, & alata victoria, nimia idcircò fiducia militibus pernicioſa.*

Animus vereri, qui ſcit, ſcit tute aggredi. *Publius Syrius.*

IV. *Et eò maior cautio adhibenda, quò contra Athenienſes res eſt, qui dominandi flagrantiſſime aliena expetunt, tantum abeſt, vt ſua diripi patiantur.*

XENOPHONTIS ORATIO.

Argumentum.

Hortatio militaris ex Xenophonte.

Hæc licet breuis oratio, idcirco non prætereunda, quia habet egregium ſpecimen cohortationis, ad animandos milites in ipſa iam conſerenda pugna.

Ex Xenophonte.

Ἄνδρες, ἀναμιμνήσκεσθε ὅσας δὴ μάχας σὺν τοῖς θεοῖς ὁμόσε ἰόντες νενικήκατε, καὶ οἷα πάσχουσιν οἱ πολεμίους φεύγοντες. καὶ τοῦτο ἐννοήσατε, ὅτι ἐπὶ ταῖς θύραις τῆς Ἑλλάδος ἐσμὲν ἀλλ' ἕπεσθε ἡγεμόνι τῷ Ἡρακλεῖ, καὶ ἀλλήλους παρακαλεῖτε ὀνόμασι; ἡδύ τοι, ἀνδρεῖόν τι καὶ καλὸν νῦν εἰπόντα, καὶ ποιήσαντα, μνήμην ἐν οἷς ἐθέλει παρέχειν ἑαυτοῦ.

Recordamini Milites, quot prælijs ante, Deorum ope freti, hoſtem viceritis: conſiderate, quibus incommodis, qui fugiunt afficiantur, cogitate nos ad ipſas iam Græciæ portas veniſſe. Agite, Herculem ducem ſequimini. Iucundum certè futurum eſt, apud quos maximè velitis præclare dicta, factaque veſtra teſtata relinquere. *Ed.H. S.*